

Pamětní
kniha

Založena.

MCMXXX

— DOBROMĚŘICE —

PAMĚTNÍ KNIHA

55 VYOBRAZENÍ

— ZALOŽENA MCMXXX —

PÉČÍ
OBCE DOBROMĚŘICKÉ
OBECNÍHO ZASTUPITELSTVÍ

ZA STAROSTY ANT TREJBALA

OBECNÍ RADY : - JOS. VÁGNERA - MAT. STANISLAVA -

- JOS. STEJSKALA - FR. BARTOŠE -

ČLENŮ ZASTUPITELSTVÍ : - KARLA MOLKA -

- JANA ŠTASTNÉHO - JAR. KAISRA - VÁCL. PERGLA -

- JOS. ŠVANDRLÍKA - KAR. SPECIANA - AL. RŮŽIČKY -

- VIL. ŠOUTA - V. KÁDNERA - ANTON. KOTOUŠA -

OBSAH

TEKSTU :

STRANA

7. Úvod
 9. Dějinný nástin vlastivědný:
 Od pravěku k úvodu dějin
 17. Na Červeném vrchu:
 Lounské vrchy
 23. Dobroměř. Katastr:
 24. Pozemk. dělení původní
 25. " " původní
 27. Místní trati
 31. Via regia
 35. Jiné komunikace
 40. Rybníky
 48. Trhová ves
 43. Hobštejn
 45. " vrch ; historický
 51. Ves : Kostel-fara
 63. Jiné památky
 64. Kostel-klášter Magdalének
 77. Zboží Dominikánů
 79. Mlýn o Dobroměřicích
 82. Rázen, Jordán
 84. Staré grunty - doorce
 89. Na mostech
 93. Dvůr dominikánský

VYOBRAŽENÍ :

STRANA

18. Diagram nadmořských výšek
 19. Červený vrch
 21. Chata turistická
 25. Pohled s Čero. u. k jihu
 28. " k východu
 30. " k severu
 32. " k jihozápadu
 35. Tři vazy
 37. Záhumiň
 39. Pohled na ves od jihu r. 1903
 41. Pod Brčkou
 43. Továrna Kádnerka
 44. Na předních horách
 47. Ulice k Nečichům
 49. Naše Koupadlo pod morickou strání
 50. Poslední břešť
 53. Kostel
 56. Kostelec
 57. Vnitř Kostela
 59. Husitský kašich
 60. Zvonové nápis
 61. Ukázky fresek kostelních
 62. Kostelní portál
 65. Jordán - Brodít

TEKST:

Strana

98. Dobroměřice za bouří husit
 106. " v držení města Loun
 117. " v kronice Mikšovicové
 127. " v době Bílé Hory
 136. " za 30leté války
 140. " za konfiskace - 1684
 145. Úsilí protireformační
 156. O velkém moru 1680
 160. O větské křemě
 162. Na silnici o XVIII. věku
 169. O hospodářských reformách
 177. O napoleonských vojnách
 179. Kronika XIX. století od r. 1800
 183. do r. 1848
 191. " " 1866 do světové války
 213. " za světové války
 229. " " doby Svobody
 248. " v roce 1930

VYOBRAŽENÍ

Strana

67. Opravěku na lůkách
 69. Na mostech r. 1602
 71. Mlýn v Dobroměřicích
 73. Na konci mostů
 75. Statek č. 42
 77. " č. 39
 78. Na rybníce za orchem
 79. 80. Moderní škola, 81 stará škola
 82. Za školou
 83. Na návsi u kostela, 87. u kapličky, 88. č. 29
 89. 90. Duš
 92. Chalupa č. 45
 93. Brodít - Jordán s. 94. u ovcína
 95. Statek č. 27, 97. u Rímů
 96. Zlomený kníž
 98. Stará stodola
 99. 101. Číslo 32. 33. 23. 24.
 101. Starý most krytý
 105. Kouzárna
 107. Domník padlých
 109. Velká voda u Kuzehrad
 136. U č. 32. 33 před výstavbou
 141. Znak hr. z Wresovic
 141. Znak markr. Bádenských

„Mnozí lidé rozumní, světští i duchovní, rádi čtou kroniky a příhody lidí těch, kteří před nimi byli a kterak se jest za jich časův dálko; a to pro dvojí příčinu: jednou proto, nežegnuli v těch knihách co dobrého, rádneho, poctivého na kterém předku, aby se toho chopili příklad sobě toho dobrýho využítce a jiným aby k tomuž dovedli.“

— Starý letopisové čeští XV. století.

K uvedení obecního zastupitelství v Dobroměřicích odhadem jsem se sestavil obraz doby dávno minulé i doby přítomné naší obce, dějinny náštin a kroniku Dobroměřic. Učinil jsem tak z lásky k milé této obci a z všechnosti k ní, která mne všechně přijala a hostila téměř po dvacáti letech; splňuji svou starou touhu, zachovati přistímu pokolení k potěšení a poučení to, co se dochovalo ze života předků o naší obci, okolí, o domově.

Můj čtenáři, přijměj toto dílko všechně a bude-li třeba, opravu a doplnuj, aby obraz naší obce byl co možná úplný a správný. Bylo by mým vřejím přání, aby mé zápisu nebyly v této kronice posledními; neboť věž, že pamětní kniha nemohla být a nemůže být úplně hotova nikdy. Měla by vlastně být životním dílem a nikoliv pouze dílem několika měsícův kažné práce.

Při sestavování dějin vystřídal jsem se pouhého mechanického opisu.
vání pramenů, ale pokusil jsem se o jejich výklad, pokud má zkuše-
nost k tomu stačila. Vypracování provážím řadou náčrtů, které
nyní nemají zvláštního významu. Čeny nabuduť teprve po učcích,
až se tvářnost krajiny a obce i okolí změní vývojem a mnohotvá-
rostí rychlých přeměn.

Toto své dílo věnuji počestné obci Dobroměřicům
a připisují všem těm,
kteří chovají o upřímné lásku svůj domov, o jeho
zveselení, zkraštění, zvážechtění pečují, usilují
a jakousi se přičinují ~

V září 1930

Bohumil Lůžek,

školní učitel t.č. o.v.

DĚJINNÝ NÁSTIN OBCE

OD PRAVĚKU K DOBĚ ÚSVITU

Dejiny Dobroměřic jsou velmi úzce spojeny s dějinami města Loun od poloviny XIII. století tak, že vše zvláštních vlastních dějin nemá. Obsahem dějin několika významných objektů vesnice, kostela, kláštera Magdalenek, dvoru vrchnostenského a j. vyčerpáno bude skorem vše, co lze podat o dějin obce od počátku XIV. věku. Co bylo před tím, proudění života a jeho rýzy, proměny na zdejší půdě, které podmíněny byly přirozenými příčinami a neměřitelnými, krajinnými, jsou naplní vypravování vlastivědného této pamětní knihy. Pokusím se podat obrázek dárnicích dob a tím dějin obce a okolí za doby usvitu, kam žádny světlý paprsek dosud nevniká, abych učinil malý krok k poznání dosud utajeného smyslu naší krajiny a rýzí na domácí půdě. Neodpudi mne od toho úmyslu, že mohu na těch cestách snadno zbloudit, že tajemství ráhad našeho domova nebylo doposud řešeno zkušenějšími odborníky, kteří jsou lepe vybrani pomocíkami vědy a pramenů historických, nežli mně bylo pověřeno. Při tom však nerazbloudím do sára báji a báchorék, jimž se zakaluje jaony pohled do dárni minulosti, nepustím svou fantasií na volné pole pouhých dohadů a domněnek. Zde ovšem zachycují některé velmi skrovné drobky lidové tradice, pokud se mohly uchovat v půlkruhu lidu rychle vrostlé a zmodernisované vesnice, s níž sešrena

Téměř docela patina staroby i starobylosti, ře jest velmi neonadno obnoviti její starodavnou tvářnost a jednotlivé rysy. Staré Dobroměřice a nové Dobroměřice byly a jsou vlastně předměstím Loun za vodou jako kdysi za mikké Benátky - předměstí. Zdá se, že naše ves původně před založením Loun, měla ve funkci nastávkového a odpočinkového místa i funkci trhového místa při přechodu bažinného údolí říčního, a pro založení hráze, skladu kapeckého a osady řemeslníků - tedy města - rozhodla přirozená, sítnejší poloha na pravém břehu Ohře a rozsahý obor pozemnostní kol města, nač pozem. oblast u levého břehu nestáčela.

O tom, že naše končiny byly již v pravěku hustě zaledněny, přesvědčují nás velmi hojně středkové davné minulosti v málerech pohřebi, sídelních a odpradkových jamách při pokraji terasy nad lukami od Lenešic přes „morickou“ stráň ke vsi a dále až přes „popluzí“ a po stráničích nad „břeshví“; v tom zvláště přední místě raujíma sídliště na „popluzí“. Na straně severní od obce k Červenému vrchu „již není nálezi“. Pravěký člověk s oblibou volil za své obydlí místo málo přístupné, které mu poskytovalo přirozenou ochranu před dravou zvěří, obranu před nedobrým, zlym sousedem, ale možnost zachránit se útěkem do lesů, na druhý břeh řeky, na skalini, do hustiny na stráni, na vrchu; volil místo, kde byla poblíž živá voda, v lete nezrysíchající, v zimě nezamrzavající; kde byla možnost snadné obživy rozličného domácího zvířectva i člověka, pastviny, lověti zvěře, ryb; kde byl vhodný úkryt při nepohodě a v mrazu. V krubých dobách se kdo pravěcí lidé scházeli na určitém místě dohromady; jest to přirodní před člověka. V jiných dobách občas se na tom místě stěhlí vespolek a navzájem tráili, vyměňovali se výrobky své dovednosti na tržišti. Zdá se, že takovým

*V pravéku na poplu
xii, vybr. vix str. 67*

občasním údulkem, kříštěm, sídlištěm bylo naše „popluží“, kde se nacháze-
jí přehořné kosti svířecí, popelovité jámy, kameny se stopami ohně. V přízni-
vější dobu rozecházely se rodiny porůznu a usazovaly se, kde komu libo
a milo, nejradejí v blízkosti vod i mezi mokšaly. Tím byla nynější luka, ostro-
vy mezi říčními rameny a bažinami. Řeka nebyla soustředěna v jeden tok,
ale tvorila více ramen, která se po průběhem doby zanikala roky litim, rá-
kosím, zanášena náplavem. O jednom z nich máme určitou správu ještě
kolem r. 1450. Pozůstatkem jeho jest Jordán v Dobroměřicích a t. zva-
né Staré řeky u Lázní. Pozůstatkem obydli davných obyvatelů až na
naše časy jsou Luxerady. Jméno této nynější samoty jest zkomoleno. Starší
lidé říkali Buňehradý. První Luxerady - jest umělá kombinace, druhé se
mrštněji vyslovovalo. Doslovný výklad prvního jména: lux - louže hraditi;
ale poněvadž slovo „ratisti“ má význam takový jako bojovati a slovo „luk“
vnamená původně háj, mělo by celé slovo význam jiný, než jak se oby-
čejně vykládá. Mně se zdá, že původní pojmenování bylo zcela jedno-
duché: ohrazena v luhu - či ohrazeny v luhu - krátce Luxehradý a pro
pro výklad nemusíme příliš daleko: ve starých dobách využívaný do-
mácí dobytek obyčejně na pastvách v lese i v zimě. V zimě si dobytek musel
hebkou potravou sám vyhledat pod sněhem - kypení spadalo, větve, su-
chou trávu a košlicné byly. V lete pak, aby stádko nezmizelo na jednu
pastvinu v háji, byl vždy jistý kus háje ohrazený prostě bidly a
když bylo prostranství vyprázeno, šlo se o kus daleko. Ohraza se soudila
i k tomu účelu, aby se stádko drželo pokromadě v noci a snadněji se u-
hlídalo před dravou zvěří, vlky, o které u nás nebyvalo mnoho. Obátek
starodávných luk byl by zcela jiný než dnešní. Vzdaly staré stromy, vrby,

Hospodář.
pastevní

topoly, duby, olše, lípy, vany, břeky, kroviny rokytí, střemchy, lísek, brslen, senky, šípku a j. jednoletivé, ve skupinách, v husti, měri tím male i větší pastouky, mocáby zarostlé sítim, rakoším, puškvorcem, bezedné lúne, jesírka s houfy divokého plactva. U ohrad dobytcích na suchém místě stavěny v závěti obyčejné kolny, kam se dobytek uchýlil v době velmi nepříznivého počasí, k nim přistavěny chýše pro hlídace stáda a tak povstaly Luréhrady a j. samoty v lukách. Před dobou záplav odstěhován dobytek na místa nezaplavená, na "břehy" do jiných ohrad. Ještě samovrjemě, že lesní porosty, hrastiny, háje, které pokryvaly mýnější pole okolo vrchů a v rovinách i na svazích a stráních byly používány za pastviny, čímž půda odlesňována a připravována k úsilku polního hospodářství, druhého pramene výživy obyvatel. Když totiž hranice říše římské posunuty byly daleko na sever až k Dunaj a vznikly zde opěrněné lábony pro římské legie, posádky vojenské a kolonie obchodní, počínala vnikati kultura národů při moři Středozemském i do našich krajů. Prinášeny k nám řemeslné výrobky z jihu, bronzové ozdoby, rozličné potřeby, nástroje, zbraně, trubky skleněné, vrácené látky, za které vyměňovány od našich obyvatel drahocenné kožišiny bobří, kuni a j. "dobytek", koně, obohy, obockyně. V té době průběhem několika století rozšířila se u nás známost přestování obilí, jehož rozličné druhy zahrnuty pod jedním jménem, "žito". V pokrbech z té doby nachází se již milodary bronzové vedle kamenných a kostěných. Do našich nehostinných končin vnikali z podunajských obchodních měst až kupci, kvalitě ten všudy byl řidovský, od pradávna nazvaný "kaanan", t.j. kupec. Kupci - polo hrdinové - polo piráti - přicházel me jednotlivě, ale v karavanách se soumary a zbrojnou družinou

v naději kryženého rizku do sídlíšť, kdež se sválo. Předejí přinášeli jíz i nástroje, náčiní a zbraně železné. Nejedna kupecká držína neb příliš smělý a odvážný obchodník byl v nehostinné pustině přepaden, oloupen, za bit aneb musel uprchnouti a zanechati své zboží za horist loupeživé chlívosti domácího obyvatelstva, jest li včas je neposkyjval. A pak po dlouhých věcích náhodou odkryt jest poklad broncový ar železných zbraní, jak se stalo u Chorova a Tříšena na „stradlovech“.

Jest-li výživa obyvatelstva původním pastevním hospodářstvím nutkala pastevce k ustavičnému pohybu se svým stádem a k vyhledání žirnejších pastvin, k životu pastovnímu, kočovnému, byl člověk, který vzdělával něco poliček, vázán jíz k stálemu pobytu na místě, kde zakotvil se svým hospodářstvím pobním. Bylo zajisté velmi pracné, než svými primitivními prostředky a pomůckami uschoval kousek země k osivání „řítem“. V tom mu ovšem výdatně pomohl domácí dobytek, který vybrával nicíl nízký porost leoni. Vysočíhostromovi zbarvil člověk své pole, když na jaře sloupal kůru kmene, a když potom stromy uschlly, prostě je zapálil. Tím rizkal dvojí věc: dobrou pastvinu a půdu osevní. Ze neexistoval pouze při poličku jednom, vyplývalo v lidoké povahy. Poliček přibývalo s rozrodem rodu jednoho, druhého a jiných. Všichni připoutáni k určitému místu. Z počátku měli svá obydli povárnou, ale poběba dobře pitné vody svedla všecky neb aspoň některé k výdatnému prameni, který zde vyrůstal v miskách, kde nyní kostel. Zde asi vznikla skupina sídel, která v pozdější době se rozširovala podél toku řeky k jihu a podél cesty do polí směrem k Červenému vrchu. To bylo původní jádro vsi, tj.

Pol. hospodář
ství.

Ves

ves, kde respolek lidé sídlí. Kolik sídel těch bylo za dávna, na počátku, o tom přirozeně nelze nicého říci. Ponevadž tou dobou, když již naši slovanští předkové v naší vlasti trvale usazeni byli, kostela ani hřbitova zde v Dobroměřicích nebylo, bude soudit, že národek vsi, první sídla, seskupena byla od nejnéjšího čís. 1. k č. 47, tedy jina místě kostela. Definitivní podobu nynější obdržela ves po mnohonásobných změnách, rozličných prohramach někdy v polovici XIII. století.

Obyvatelé vsi v pravopocátku vlastnili si a hájili svá políčka, kde kde kdo měl. Ale v oblasti vsi bylo ještě velmi mnoho polí - tj. háju, lesa, chraštík a všecka okolní luční plocha, které všichni mohli používat, na divokou a nízku těžbu, pasti, také jako nynější veřejný statek. Ale postupem veků některá z rodin dosáhla nějaké přednosti mezi ostatními rodily osedlymi, většího majetku, vlivu, moci snad chytrosti, tělesnou silou, odvahou, amužlostí svého člena aneb nejčastěji násilím, sobectvím. Rod ^{ten} se vyvýšil nad ostatní, a to jest přirozeným zákonem vývoje, že rovnost nikde není, nebylo, nebude, nemůže být a tak závaná demokracie byla a zůstane prostě jen nesplněnou touhou, ideou. Jíž u našich předků nebylo jinak. Rod vyvýšený osoboval si větší práva nad vším společným mažetkem, domáhal se větší moci ve vsi kromě i násilím, nasahoval do osobních i majetkových práv ostatních a vyžadoval si i některé úsluhy a pochy od ostatních a přijímal dary od nich. To jest výdy již jistou základní přednosti, panování a na druhé straně podřízenosti. Tak vznikl národek příšti šlechty. Některý rod domohl se přednosti a moci svou početnosti nad jiné v celém kraji, že jej celý ovládl a dosáhl toho, že všichni v kraji mu museli odváděti část výběku ze svého majetku,

Vznik šlechty

na své práce, aby měli prostě pokoj, mír. V našem kraji byl to velmožný, starobylý rod Vršovců, na nějž upomínají blízké Vršovice - dříve hrad a město, t. j. bráňště při hrade.

Náše ves, kteráž sedy vznikla na dřívých sídlištích, ^{ne} přijala své jméno tím způsobem, že by ji byl někdo prostě nazval Dobroměřick, anebože by ji domácí neb cizí tak pojmenovali. Lajimavovo jest, že název Dobroměřice upomíná na posledního knížete či spíše správce krajiny lecké Dobromíra, o němž dejiny vypravují toto:

Jméno vsi

Kníže Boleslav I. usiloval o pojištění knížecí moci v Čechách a hleděl především obaviti se nepřátelství nejbližších sousedů, a nichž nejméně pečnějším Dobromírem, správce krajiny Láščanu, poněvadž poslouchal vlády Ríše, a jejíž poslušenství se Boleslav vybíhl. I oboril se na nynonevěřilého knížete, který se obrátil o pomoc k novému králi Ottonovi. Mladý Otta vyslal do Čech mužstvo z Durynska a povětrný pluk Merseburský, složený a nejhorské sběre, a loupežníků a zločinců, vřízený Jindřichem, otcem krále Otty, na vyhubení Slovanů v Polabí ohněm a mečem, jak sliboval v korunovační přísaze „přijmi meč boji a uživaj ho v boji proti poháněm, barbarům a špatným křesťanům (t. j. Slovanům). Vojsko nepřátele téhož drogím proudem za sebou. Boleslav oboril se na zadní voj, nenadale a zahnal jej na útek a náhle objevil se před prvním vojem, plukem merseburským, který bezstarostně oddal se svému řemeslu, loupežni, palení. Pluk uchytlil se se zpronevěřilým knížetem Dobromírem do hradu, který stál nad bažinou. Boleslav zmocnil se hradu ^{hrad} ito-kem, potřel nepřitele do posledního můře a srovnal ^{jej} se zemi.

Boj sveden byl v zemi Lucké. Který hrad by to byl, výslovně něm. kronikář nejméněuje. Naš dějepisec miní, že snad to byl hrad Dráhus, známý z pověsti o Libolavovi a Duryňkově, protože v našem kraji, sedly v zemi Lucké, jiný hrad znám jménem dosud nebyl, kromě Vršovic, ale jistě ještě, že v zemi Lučaní nebyly pouze tyto hrady. O hradu Dráhusi zmíníuje se naš první kronikář Kosmas, že stál nad řekou „Ogre“ (Ohře), Hájek, že stál nad bařinou. Pod kasárnami postoloprtskými v Lukách spadávají se staroslov. hradiště s velmi dobré zachovanými náspy, a o tomto hradišti se praví, že to ještě onen hrad Dráhus u Postoloprt. O tom my rozhodnouti nedovedeme, ale nás více zajímáti může shoda jmen Dobromír - Dobroměřice. Jméno naší vesnice patří k nám názvům vesnic, která jsou odvozena od jmen osob, až od jména Dobromír. Potomci jeho Dobromířici, osada, v nichž potomci Dobromírové obývali Dobromířice - nyní Dobroměřice. Nemíříba, aby se někdo domníval, že známý nás Dobromír snad Dobroměřice založil. Přináší jme a předcházejícího vypravování, že ves ves automaticky vznikla za pradávna a byla snad bez svého jména a v době slovanské přijala jmeno, které má doposud. Kdo by chtěl popustit si urdu fantazii, mohl by připustit aspoň to, že ten správce krajinu Lucké byl v nějaké souvislosti nám nejasné s naší vesí. Ostatní dohady po-
Pozoruhodno, že v některých starých zprávách zní jméno v čpádě „v Dobroměřicích“, ne o Dobroměřicích.

A nyní opustíme naši ves a vystoupíme na Červený vrch čili Stříbrník, abychom mohli s výšiny pozorovati a zkoumati, co naší pozornosti svářstě nasluhuje.